

Д-ръ Хр. Татарчевъ

Илинденъ—символъ на свобода и солотеностъ

Илинденското въстание, на което македонският българинъ ще празнува тридесетъ-годишнината, бѣ всеобщъ всенароденъ блѣтъ, подвигъ

импульсъ и въра

Македония се готви редъ години и даде всички възможни морални и материални жертви за този великъ моментъ. То трѣбваше да дойде следъ една дълга годишна революционна дейностъ.

Това събитие е колкото грандиозно, толкова и сублимно въ историята за ревендицията на свободата, по замисълъ, цели и планомерностъ въ приложението му, както и по ентузиазма, рѣдкия подвигъ и самопожертвование на роба срещу многовъковния подтигъникъ на родината му. Македонскиятъ българинъ изгъкна тукъ съ своя възвишенъ духъ, силенъ характеръ и несъкрушима воля, и издигна съ туй себе си въ тая борба за постижението на идеала си —

свободата на Македония,

като могъщъ народъ съ ясно очертана народностна физиономия, чувство и съзнание. Историческото му значение, въобще, се сѣстои не само въ оная масова интензивна стихийностъ, съ която се води възстанието месеци нѣтъ цѣлата страна и съ която по единъ най-внушителенъ начинъ можа да се протестира срещу европейската дипломация, поддържащата тиранията въ Македония, — а предимно въ личната и колективна самопожертвувателностъ, въ оная несломима воля, която издигна македонецъ на безкрайна висота въ акцията за конкретизиране на възпламеняващата го и движеща идея за свободата. Той съ смѣлия си замахъ разкъса веригитѣ на многовъковното робство на онова съ вѣкове господстващо понятие за малодушие и безсилне на роба срещу мощната турска империя, и стана въ скоро време господарь не само на гори и поляни, а и на цѣли селища. Неговото знаме „свобода или смъртъ“ се е развѣвало дълго време гордо изъ красния градъ Крушово. Двдесетъ и петъ хиляди македонски борци, най-примитивно въоръжени, устояваха съ рѣдка енергия и самоотверженостъ каузата на

свободата срещу 350,000 хилядна редовна турска войска, докато най-после зимата тури край на борбата. Устремтъ на македонския борець въ тая неравна, но велика борба

бѣ дѣло,

пропито отъ възвишенъ идеализмъ и *безгранична синовна любовъ къмъ родната земя*, както и отъ дълбоко съзнание и въра по изграждане свободата на Македония. Тя, собствено, създаде илинденската епопея и покри нашата родина съ нетлѣнна слава и величие, която ще блести на вѣчни времена въ тоя край. Илинденското въстание, въобще, е ореола на една могъща съзнателна народна воля, на свѣрхестествена човѣшка акция, проявена въ името на единъ свѣтълъ идеалъ — свободата.

Тая

безпримѣрна акция на животъ и смъртъ

на безчислени илеини родолюбци за свободата на родъ и отечество пълни еднакво душата на македонецъ съ благоговение предъ скжпнитѣ жертви и съ гордостъ и адмирация предъ епичнитѣ героически подвизи обезсмъртващи освободителното дѣло.

Борбитѣ понесени отъ македонския български народъ преди и презъ време на възстанието за свободата на Македония, го възможиха и разшириха неговия мирогледъ по разбирането на живота и създадоха една неразривна връзка между него и дѣлото, — активъ, който не може да бжде никога заличенъ. Магическиятъ ефектъ, въобще, на илинденското въстание и очарователнитѣ му блѣсъкъ ще се засилва съ течение на времето и ще бжде свѣтиликъ —

пътеводна звезда

на македонскитѣ борци предъ стръмната Голгота въ борбата имъ; динамизмъ, — който ще стимулира винаги тѣхния и ще укрепва волята и енергията имъ за творение на нови легендарни подвизи въ освободителната македонска история.

Вѣчна паметъ на падналитѣ! Да пребжде великото на дѣло!..

Торино, 12 юлий 1933 г.